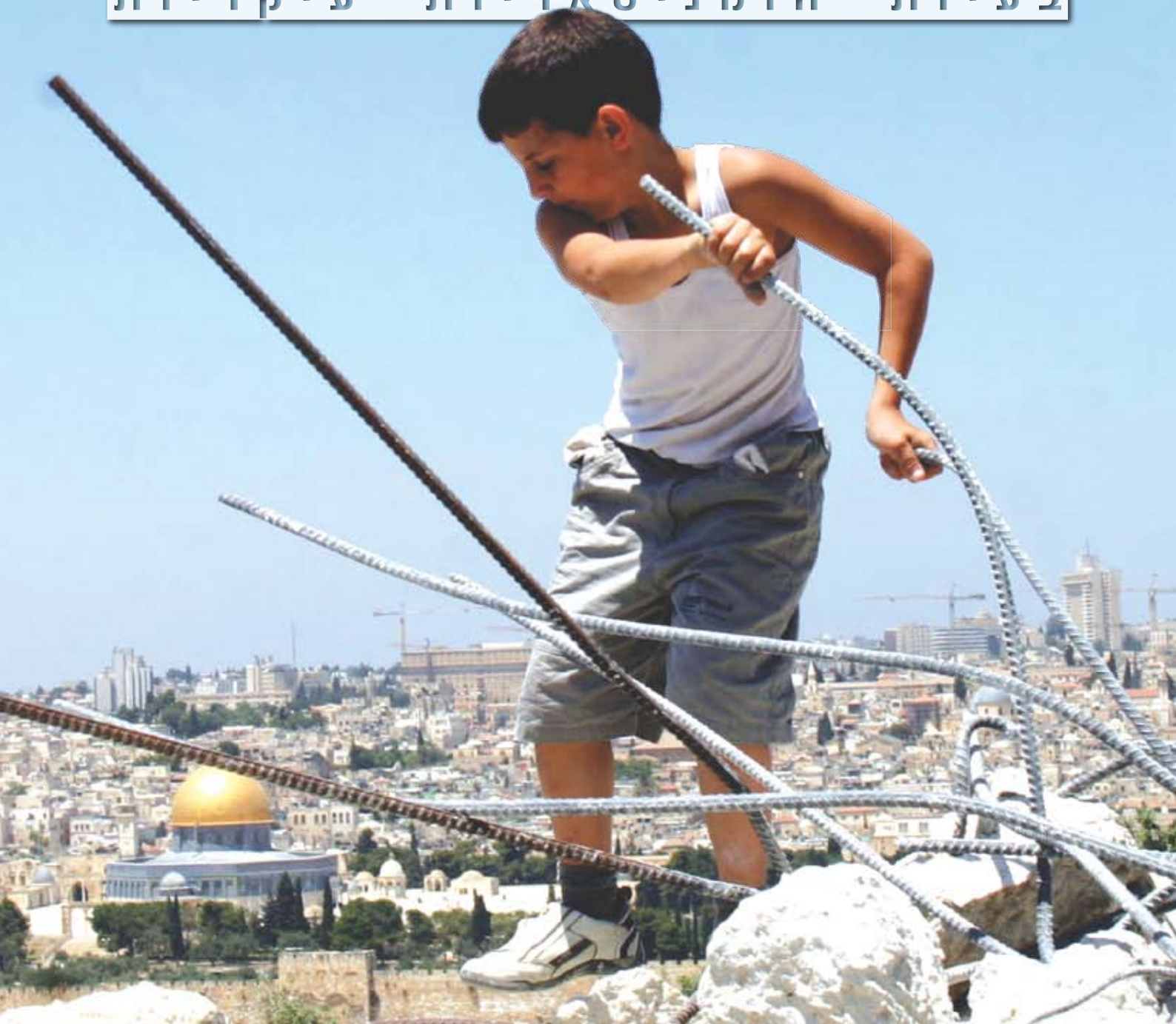

דוח מיוחד
מארס 2011

ירושלים המזרחית

בעיות הומניטאריות עיקריות

תקציר מנהלים

דוח זה מתמקד בירושלים המזרחית ומהווה חלק מסדרת דוחות של המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים (OCHA), הבודקים את השפעתם ההומניטארית של אמצעים שנוקטת ישראל, כגון הגדר, התנחלויות והגבלות תכנון ואיזור (zoning), על פלסטינים החיים בשטח הפלסטיני הכבוש (שפ"כ). הדוח מתמקד בעיקר בשטח שסופח חד-צדדי על ידי ישראל ונכלל בגבול המוניציפאלי של ירושלים לאחר מלחמת 1967. סיפוח זה אינו מוכר על ידי הקהילה הבינלאומית, ובהחלטות מועצת הביטחון נקבע כי כל האמצעים והצעדים החקיקתיים שנקטה ישראל במטרה לשנות את אופיה ומעמדה של ירושלים בטלים ומבוטלים (ראו, בין היתר, החלטות מועצת הביטחון 252, 267, 471, 476 ו-478).

בשנים שמאז 1967 נקטה ישראל בשורת אמצעים - במיוחד הפקעות אדמות, הקמת התנחלויות ובניית הגדר בגדה המערבית- שתכליתם שינוי מעמדה של ירושלים המזרחית, בניגוד למשפט הבינלאומי. גם למדיניות ממשלתית ומוניציפאלית ישראלית נודעה השפעה שלילית על הפלסטינים בירושלים המזרחית, שמספרם נאמד ב-270,000¹. כפי שימחיש דוח זה, מדיניות זו משפיעה על מעמד התושבות שלהם, על הגישה לשירותי חינוך ובריאות, ועל יכולתם לתכנן ולפתח את קהילותיהם. דוח זה נועד לתעד את השפעתם של האמצעים הללו על האוכלוסייה הפלסטינית בירושלים המזרחית, בכדי להגביר מודעות, להגיש המלצות ולתרום לחיזוק המענה לצרכים הומניטאריים, צרכי התאוששות מוקדמת ופיתוח של תושבי העיר.

תחומי המדיניות הללו, יחדיו, מגבירים באורח משמעותי את הפגיעות ההומניטארית של תושביה הפלסטיניים של ירושלים המזרחית. התושבים הפלסטינים אמנם נשארים בעיר, אבל לטווח ארוך, אי-התייחסות לגורמים אלה עלולה להגביר את הסיכון להחלשת הנוכחות הפלסטינית בירושלים המזרחית.

ירושלים המזרחית היתה באורח מסורתי, מוקד החיים המדיניים, המסחריים, הדתיים והתרבותיים

לכלל האוכלוסייה הפלסטינית בשפ"כ. לאחר הסיפוח בשנת 1967 נמנע מפלסטינים תושבי הגדה המערבית ומרצועת עזה להתגורר בתוך הגבול המוניציפאלי של ירושלים, כמו שהגדירה אותו ישראל, אלא באמצעות תהליך "איחוד משפחות", שעם חלוף הזמן נעשה מגביל ונוקשה יותר ויותר. מאז תחילת שנות התשעים של המאה העשרים, אילצו הרשויות הישראליות פלסטינים שאינם תושבי ירושלים להשיג היתרים רק על מנת להיכנס לעיר, כולל לשם ביקור באתרי פולחן בחגי הרמדאן והפסחא. היתרים אלה ניתנים במספרים מוגבלים, והגישה של בעלי היתרים אל תוך ירושלים מוגבלת לארבעה מחסומים. רוב המחסומים המובילים אל תוך אזור ירושלים שולבו בגדר, שבצממה מחריפה את ניתוקה של ירושלים המזרחית מהגדה המערבית.

בנוסף על ניתוק מנהלי ופיסי זה, במסגרת הסכמי אוסלו הרשות הפלסטינית אינה מורשית לפעול בירושלים המזרחית, וסגירתם של מוסדות פלסטינים, כדוגמת האוריינט האוס, מתחדשת שוב ושוב, למרות התחייבויותיה של ישראל במסגרת מפת הדרכים. כתוצאה מכך נוצר ריק מדיני ומוסדי, שיחד עם מדיניות התושבות והגישה המגבילה, מגביר יותר ויותר את ניתוקה של ירושלים המזרחית מהשטח הפלסטיני הכבוש - ניתוק פיסי, מדיני, חברתי ותרבותי.

עד להשגת הסדר סופי שיקבע את מעמדה, ירושלים המזרחית נותרת חלק אינטגרלי של השטח הפלסטיני הכבוש, ולאוכלוסייה הפלסטינית של שטח כבוש זה שמורה הזכות לגישה לירושלים המזרחית, לרבות לשם צרכי בריאות וחינוך, עבודה, יחסים חברתיים, תרבותיים ומשפחתיים ולשם קיום פולחן במקומות הקדושים האסלאמיים והנוצריים. לפיכך, אף שדוח זה מתמקד מעיקרו בסוגיות הניצבות בפני תושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית, הוא ידגיש גם את חשיבותה של העיר כמרכז החיים לפלסטינים בכל רחבי השפ"כ, בזמן שבו הנתק בין ירושלים המזרחית ליתרת השטח הפלסטיני הכבוש הולך ומעמיק.

הדוח מתייחס באופן מיוחד לגורמים הבאים,
שיש בכוחם לעורר חששות:

מעמד התושבות של פלסטינים בירושלים המזרחית

לאחר מלחמת 1967, סיפחה ממשלת ישראל באופן חד-צדדי לישראל כ-70 קמ"ר מהשטח הפלסטיני הכבוש, שכללו את ירושלים המזרחית כמות שהוגדרה תחת שלטון ירדן (שישה קמ"ר), וכן 64 קמ"ר משטח הגדה המערבית המקיף את העיר; לימים צורף השטח המסופח לעיריית ירושלים. הזכות להתגורר בירושלים המזרחית הוגבלה לאותם פלסטינים שנרשמו כמי שמתגוררים בתחומיו של גבול מוניציפאלי מורחב זה. ברם, פלסטינים תושבי ירושלים המזרחית קבלו מידי ישראל מעמד של תושבי קבע ולא של אזרחים, כאשר מעמד התושבות שלהם מותנה בכך שיצליחו להוכיח כי "מרכז החיים" שלהם נמצא בתחומי הגבול המוניציפאלי, כמות שהוגדר על ידי ישראל, או בישראל עצמה. כשפלסטינים תושבי ירושלים שוהים שהות ממושכת מחוץ לעיר או מחוץ לגבולות ישראל, לרבות ביתר השפ"כ, עלולה שהות זו להביא לשלילת מעמד התושב ותעודות הזהות הירושלמיות שלהם. מאז 1967 נשללה התושבות מכ-14,000 פלסטינים תושבי ירושלים המזרחית, כאשר בשנת 2008 בלבד נשללה תושבותם של 4,500 פלסטינים.

מעמד תושבות קבע אינו מועבר אוטומטית באמצעות נישואין, כך שעל פלסטיני תושב ירושלים המזרחית, הרוצה להתגורר בעיר עם בן/בת זוגו תושבי השפ"כ, להגיש בקשה לאיחוד משפחות. הליך הבקשה לאיחוד משפחות לתושבי ירושלים המזרחית הוא סבוך ומפרך, והפך למעשה לבלתי אפשרי מאז 2003, כשישראל החילה את חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) התשס"ג-2003. בנוסף, מעמד תושבות הקבע אינו מועבר "בזכות" לילדי תושבי קבע, עובדה המעוררת קשיים ברישום ילדים שנולדו לזוגות בעלי "מעמד תושבות מעורב".

תכנון, איזור והריסות מבנים בירושלים המזרחית

מאז 1967 לא דאגה ישראל לספק לתושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית את מסגרת התכנון הנחוצה לענות על צרכי הדיור והתשתיות הבסיסיים שלהם. נכון לעכשיו, הרשויות הישראליות מייצרות לבנייה פלסטינית רק 13 אחוזים מהשטח המוניציפאלי המסופח, שחלק ניכר מהם כבר בנויים. רק בתחומי שטח זה רשאים פלסטינים להגיש בקשה להיתרי בנייה, אבל מספר ההיתרים הניתנים מדי שנה לפלסטינים אינו עונה, ולו במעט, על הביקוש הקיים לדיור, והדרישות הנלוות לרישום מקרקעין רשמי מונעות רבים מהגשת בקשה.

כתוצאה מכך מוצאים עצמם תושבים פלסטינים של ירושלים המזרחית מתמודדים עם מחסור קשה בדיור ובתשתיות בסיסיות אחרות. לרבים מהם לא נותרה ברירה אלא לבנות באופן "בלתי חוקי", ולפיכך להסתכן בהריסה ובעקירה בכפייה. "תוכנית המתאר המקומית ירושלים 2000" ("תוכנית האב"), במקום שתספק פתרון למשבר דיור זה, תוכננה כמדומה בכדי לשמר רוב יהודי לעומת פלסטינים בקרב תושבי העיר.

התנחלויות בירושלים המזרחית

מאז 1967 בנתה ממשלת ישראל התנחלויות בתחומי הגבול המוניציפאלי המורחב של ירושלים, ובשטח המטרופוליטני הרחב יותר סביב העיר, למרות האיסור שמטיל המשפט הבינלאומי על העברת אזרחים אל שטח כבוש. יותר משליש מהשטח הכלול בגבול המוניציפאלי המורחב של ירושלים המזרחית הופקע לבניית התנחלויות ולהרחבתן. השטח שהופקע לבניית התנחלויות ולהרחבתן הביא לצמצום, בהתאמה, של האדמות והמשאבים הזמינים לבנייה ולפיתוח פלסטינים. בנוסף על כך, עמותות מתנחלים מתמקדות באדמות ובנכסים במטרה ליצור רובד "פנימי" של התנחלויות בלב שכונות מגורים

העירוני, שבעבר היו להם קשרים הדוקים עימו, נתק שנודעות לו השלכות חברתיות וכלכליות הרסניות. כן מפרידה הגדר בין יישובים כפריים לבין אדמותיהם בעורף החקלאי הירושלמי, תופעה המביאה לחסימת הגישה של חקלאים לאדמותיהם ולירידה בייצור ובפגיעה במקורות המחיה החקלאיים.

הגבלות על הגישה לחינוך

החינוך בירושלים המזרחית מתחלק בין ספקים מרובים - עירוניים, פרטיים, "מוכרים שאינם רשמיים", ההקדש המוסלמי וסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם. למרות מספרם הרב של הספקים קיים בעיר מחסור כרוני בכיתות לימוד, ורבים מהמתקנים הקיימים הם תת-תקנים או לא מתאימים. התלמידים משוכנים לעיתים קרובות בכתים שכורים שאינם עומדים גם בתקני חינוך ובריאות בסיסיים. כתוצאה מכך נאלצים הורים לשלוח את ילדיהם למוסדות חלופיים בתשלום, אף שמכוח החוק הישראלי התלמידים זכאים לחינוך חינם.

תלמידים רבים אינם רשומים כלל במוסד חינוכי. מבין הרשומים, רבים אינם מסיימים את לימודיהם בתיכון, כששיעור הנשירה מהלימודים גבוה במיוחד בקרב בנים בגילים 12-14. הגבלות איזור (zoning) והגבלות תכנון אחרות בירושלים המזרחית מונעות הן בנייה חדשה והן הרחבה של מבנים קיימים. כתוצאה מכך, נגד בתי ספר מסוימים של ההקדש המוסלמי תלויים ועומדים צווי הריסה ואטימה. כמו כן אין בירושלים המזרחית מספיק גנים לגיל הרך.

בשל ניתוקה הגובר של ירושלים מיתר השפייכ, מתמודדים מורים ותלמידים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית עם קשיים בגישה לבתי ספר בירושלים המזרחית, בשל הגבלות היתרים, מחסומים והגדר. בנוסף, הגדר מנתקת את הקמפוס העיקרי של אוניברסיטת אל קודס מן העיר, והתעודות שנותן המוסד לבוגריו אינן מוכרות על ידי הרשויות הישראליות.

פלסטיניות, כמה שמכונה אזור "האגן ההיסטורי". ההשפעה השלילית של פעילות התנחלות זו באזורים פלסטיניים כוללת הגבלה של המרחב הציבורי, הגבלת הבנייה למגורים וחופש התנועה. במקרים הקשים ביותר - בעיר העתיקה, בסילוואן ולאחרונה בשייחי גראח - הביאה הפקעת נכסים על ידי מתנחלים לאובדן נכסים ולגירוש תושבים פלסטינים שהתגוררו בנכסים אלה זה מכבר.

פעילות ארכיאולוגית באזורים הללו מרחיבה את המרחב הציבורי הנתון לשליטת מתנחלים. מיזם "מרחבים פתוחים" בחסות ממשלתית ירחיב את תחום שליטתם ויגביל עוד יותר את הבנייה והמרחב הפלסטינים בירושלים המזרחית. עוד כוונה מוצהרת של עמותות מתנחלים אלה הינה סיכול פתרון של סוגיית ירושלים בדרכי משא ומתן, באמצעות מניעת כל אפשרות לחלוקתה של העיר מחדש.

הגדר באזור ירושלים

בקיץ 2002 אישרה ממשלת ישראל בניית גדר שכוונתה המוצהרת הייתה להרתיע מפגעים מתאבדים מהגדה המערבית מלחדור לישראל. בניית הגדר בשטח ירושלים רבתי משרטטת למעשה מחדש את הגבולות הגיאוגרפיים, ובנוסף מחריפה את ניתוקה של ירושלים המזרחית מהגדה המערבית.

כתוצאה מכך, יישובים פלסטינים מסוימים הממוקמים בתחום המוניציפלי המורחב של ירושלים, מוצאים את עצמם מעברה ה"פלסטיני" של הגדר, ותושביהם נאלצים כעת לעבור במחסומים על מנת להגיע לשירותי בריאות, חינוך ושירותים אחרים, להם הם זכאים כתושבי ירושלים. ובאופן הפוך, יישובים מסוימים בגדה המערבית "מועברים" לעברה ה"ירושלמי" של הגדר, כך שכ-2,500 פלסטינים ב-16 יישובים מוצאים את עצמם מתמודדים עם מעמד תושבות לא ברור, גישה חסומה לשירותים בסיסיים משני עברי הגדר וסכנת עקירה בכפייה.

בנוסף על כך, שכונות ופרברים השייכים לגדה המערבית בירושלים המזרחית מנותקים מהמרכז

הגבלות על הגישה לבריאות

פלסטינים בעלי תעודות זהות ירושלמיות זכאים לשירותי הבריאות שמעניקות הרשויות הישראליות, שרמתם הגבוהה מוכרת, והם יכולים לפנות גם לששת בתי החולים שלא למטרות רווח בניהול פלסטיני הקיימים בעיר. תושבי השפ"כ נזקקים גם הם לבתי החולים הללו המעניקים שירותי רפואה כללית ברמה גבוהה וכן רפואת מומחים ורפואת חירום, שאינם זמינים במקומות אחרים בגדה המערבית וברצועת עזה. ברם משטר ההיתרים, המחסומים והגדר, והמצור על עזה מקשים על הגישה, הן של מטופלים בעלי תעודות זהות של

הגדה המערבית והן של תושבי ירושלים המזרחית הנמצאים כעת בעברה הי"פלסטיני של הגדר.

מכשולים פיסיים ומנהליים פוגעים גם ביכולתם של אנשי סגל רפואי פלסטיני - המהווים את מרבית כוח האדם הרפואי בששת בתי החולים בירושלים המזרחית - להגיע למקומות עבודתם בירושלים המזרחית, דבר הפוגע הן במטופלים והן בבתי החולים. תפקודם היעיל של בתי חולים בירושלים המזרחית נפגע גם מן ההגבלות על בנייה, הרחבה וכניסת ציוד רפואי ותרכופות מהגדה המערבית אל ירושלים המזרחית.

בסוף כל פרק מובאות המלצות ספציפיות, כצעדי ביניים להקלת גורמי החשש העיקריים; הצעדים החשובים ביותר למתן מענה הם, בהכרח, אלה שממשלת ישראל יכולה וצריכה לעשות. פרק המסקנות וההמלצות מגיש אבחנות כלליות יותר בכל האמור בשינויים באופייה וטבעה של ירושלים המזרחית מאז 1967, והשפעתם על הפלסטינים, ובה בעת מדגיש שרק יישום החלטות האו"ם הרלבנטיות במלואן, בהקשר של פתרון בדרכי משא ומתן, ייתן מענה מלא לבעיות ששורטטו בדוח, ויביא לפתרון בר קיימא, בדרכי שלום, לשאלת ירושלים.

הדחף לכתיבת דוח זה התעורר בעקבות שורה של ישיבות שכינס המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים בשלהי 2009, בהשתתפותם של אנשי מפתח פלסטינים, ישראלים ובינלאומיים ממגזרי הבריאות, החינוך ומגזרים אחרים. הדוח, אף שנועד להביא לקוראיו סקירה מקפת של מוקדי החששות ההומניטאריים העיקריים בירושלים המזרחית, אינו ממצה. סוגיות מפתח מסוימות, ובמיוחד הכלכלה ובעיות חברה ונוער, הן מעבר להיקפו של דוח זה וראויות לתשומת ליבן של סוכנויות המתמחות בהן.

כל פרק בדוח מביא סקירה כללית של הבעיות העיקריות בתחום, המלווה במקרי מבחן, צילומים ומפות המדגישות את ההשפעה ההומניטארית של הסוגיות המועלות בפרק.

מסקנות

הולך וגובר ניתוקה של ירושלים המזרחית מיתרת השטח הפלסטיני הכבוש:

לאחר מלחמת 1967 סיפחה ממשלת ישראל באופן חד-צדדי את ירושלים המזרחית והעורף החקלאי המקיף אותה בגדה המערבית, שטח שגודלו 70 קמ"ר בקירוב. סיפוח חד-צדדי זה נוגד את המשפט הבינלאומי ואינו מוכר על ידי הקהילה הבינלאומית, הרואה בירושלים המזרחית חלק מן השטח הפלסטיני הכבוש. החלטות עוקבות של מועצת הביטחון והעצרת הכללית של האו"ם קבעו כי כל האמצעים החקיקתיים והמנהליים שנקטה ישראל בכדי לשנות את אופייה ומעמדה של ירושלים אינם תקפים ויש להכריז על אי נפקותם.

אמצעים אלה גרמו לניתוק הולך וגובר בין ירושלים המזרחית - מוקד החיים המדיניים, המסחריים הדתיים והתרבותיים הפלסטיניים, ומרכז לשירותי רפואה וחינוך - מיתר השטח הפלסטיני הכבוש. הסיפוח החד-צדדי, והקצאת מעמד תושבות נפרד לפלסטינים בירושלים המזרחית, הביאו לכך שפלסטינים תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה מנועים מלהתגורר בתוך הגבול המוניציפאלי כמות שהוגדר על ידי ישראל. הגישה אל תוך ירושלים המזרחית הוגבלה מאז תחילת שנות התשעים של המאה שעברה, שאז הטילה ישראל סגר כללי על הגדה המערבית ועל רצועת עזה ואכפה משטר היתרים המחייב פלסטינים שאינם תושבי ירושלים להצטייד בהיתרים בכדי להיכנס לישראל ולירושלים המזרחית. היתרים כאלה ניתנים בכמויות מוגבלות, תוקפם מוגבל, הם אינם תקפים בימי סגר כללי ובעלי היתרים עצמם מורשים להיכנס לירושלים המזרחית רק ברגל, ודרך ארבעה מחסומים בלבד.

כפי שפורט בדוח זה, לכידודה הגובר של ירושלים המזרחית מיתר השפ"כ נודעת השפעה

המוניטארית שלילית ניכרת. מורים וסטודנטים בעלי תעודת זהות של הגדה המערבית מתקשים להגיע למוסדות חינוך בתוך העיר. הגבלות בירוקרטיות ופיסיות פוגעות גם ביכולתם של עובדי רפואה ומטופלים שאינם תושבי ירושלים להגיע לששת בתי החולים בירושלים המזרחית המציעים שירותי רופאים מומחים. מרוב אוכלוסיית השפ"כ נמנע מימוש זכותה לחופש הפולחן במקומות המקודשים לאסלאם ולנצרות, לרבות בחגים מוסלמים ונוצרים. העברת המחסומים באזור ירושלים למנהלת המעברים הישראלית צפויה גם היא לפגוע משמעותית בגישה הומוניטארית של סוכנויות או"ם והארגונים הלא ממשלתיים עובדים עימן לירושלים המזרחית.

לאחרונה, בניית הגדר בשטח ירושלים רבתי מעצימה את ניתוקה של ירושלים המזרחית מהגדה המערבית, משום שהיא מוסיפה מכשול פיסי על ההגבלות המנהליות הקיימות. הגדר "מעבירה" יישובים פלסטינים, שנכללו ב-1967 בתחום המוניציפאלי המורחב, לעברה הי"פלסטיני, העברה הפוגעת בגישה של תושביהם לשירותים בתוך העיר ומעוררת חששות ביחס למעמד התושבות העתידי שלהם, ככל שהגדר מקבלת צביון קבוע. הגדר מנתקת מירושלים המזרחית שכונות ופרברים בגדה המערבית - בנוסף על הערים רמאללה ובית לחם - שהפיקו בעבר הקרוב והרחוק תועלת מקשריהם החברתיים, המשפחתיים והכלכליים ההדוקים לעיר המזרחית. ובעוד שיישובים פלסטיניים מנותקים מהמרכז העירוני, כל ההתנחלויות הי"מוניציפאליות ומרבית ההתנחלויות הי"מטרופוליטניות באזור ירושלים נכללות בעברה הי"ירושלמי של הגדר. כמו שקורה ביתר חלקי הגדה המערבית, גם כאן הגדר מקיפה אדמה פלסטינית בסביבת ההתנחלויות, ומנתקת יישובים כפריים ממשאביהם וממקורות המחיה החקלאיים שלהם.

החששות שהועלו בדוח זה - שלילת מעמד התושבות; הגבלת תכנון, איזור (zoning) ודיור; הריסות וגירושים; הגבלת הגישה לשירותים; פעילות התנחלות ובניית הגדר - מחריפים משמעותית את הפגיעות ההומניטארית של תושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית. הפלסטינים נשארים בעיר - מחשש, בין היתר, לשלילת תושבותם וההטבות הסוציאליות שלהם, וכגיעה בגישה לשירותים, - אבל אם לא יטופלו, עלולים גורמים אלה להחליש בטווח הארוך את הנוכחות הפלסטינית בירושלים המזרחית.

תלמידים רבים אינם רשומים במוסדות חינוך, או שאינם משלמים את לימודיהם התיכוניים.

בכל האמור בהתנחלויות, השטח שהופקע לבנייתן ולהרחבתן מביא בהתאמה להפחתת האדמה והמשאבים הזמינים לצמיחה פלסטינית למגורים ולמסחר. ההתנחלויות באזור ירושלים, הן "מוניציפאליות" והן "מטרופוליטניות", שולבו אל תוך המרקם העירוני וקיבלו תשתיות ושירותים מודרניים, לעומת השכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית, שהשירותים בהן אינם עונים על דרישות התושבים. חלוקה לא שוויונית של המשאבים המוניציפאליים בין שני חלקי העיר גורמת לכך שבירושלים המזרחית תשתית המגורים והתשתית הציבורית אינן מפותחות, מתקני השפכים והניקוז מידרדרים, ואין בה מתקנים קהילתיים וגנים ציבוריים מספיקים.

בעשורים האחרונים התמקדו עמותות מתנחלים במאמץ לשים יד על אדמות ונכסים במטרה ליצור רובד "פנימי" של התנחלויות בלב שכונות מגורים פלסטיניות, באזור המכונה "האגן ההיסטורי". גם פעילות ארכיאולוגית באזורים אלה הגדילה את המרחב הציבורי הנתון לשליטת המתנחלים. מיזם "מרחבים פתוחים" בחסות ממשלתית ירחיב עוד יותר את תחום שליטתם וכיכיד על הבנייה והמרחב הפלסטיניים בירושלים המזרחית. השפעתה השלילית של פעילות התנחלות זו כוללת הגבלות על המרחב הציבורי, על הצמיחה למגורים וחופש התנועה; הגברת החיכוכים והאלימות; אובדן רכוש פרטי ועקירה בכפייה. בנוסף על כך, נוכחותן של התנחלויות כאלה בשטחים פלסטיניים יוצרת "עובדות בשטח", ובכך מסבכת את האפשרות לחלוקתה של העיר באמצעות משא ומתן ולמציאת פתרון בדרכי שלום לשאלת ירושלים.

גם יכולתם של פלסטינים בעלי מעמד תושבי קבע להתגורר בירושלים המזרחית אינה מובטחת, וניתן לבטל את תעודות הזהות שלהם אלא אם יוכיחו כי "מרכז החיים" שלהם נמצא בתחום המוניציפאלי כמות שהגדירה אותו ישראל. האפליה הטבועה בהגבלות על "איחוד משפחות" והקושי ברישום ילדים מונעים גם הם משפחות בעלות "מעמד תושבות מעורב" לנהל חיים נורמליים בירושלים.

האמצעים שנוקטת ישראל מאז 1967 הפלו יותר ויותר לרעה את האוכלוסייה הפלסטינית בירושלים המזרחית בכל הנוגע בתכנון, איזור ובנייה. יותר משליש מהשטח המסופח הופקע לבניית התנחלויות, תוך הפרה של המשפט הבינלאומי. משטח זה, רק 13 אחוזים מיועדים כרגע לבנייה פלסטינית, וגם הם כבר בנויים ברובם. מספר היתרי הבנייה הניתן מדי שנה לפלסטינים בירושלים המזרחית אינו עונה על צרכי הדיור הקיימים, ומביא למחסור כרוני בדיור, להריסת מבנים "בלתי חוקיים" ולעקירה בכפייה. במקום לספק פתרון למשבר דיור זה, "תוכנית המתאר המקומית ירושלים 2000" ("תוכנית האב") תוכננה כמדומה על מנת לשמר את הרוב הדמוגרפי היהודי לעומת תושביה הערבים של העיר.

בכל האמור בשירותים, באופן כללי יש לפלסטינים בירושלים המזרחית גישה מספקת למערכת הבריאות הישראלית, המוכרת כבעלת רמה גבוהה ומשרתת את כלל המוטבים הזכאים לשירותיה. ברם, תחום החינוך לוקה במחסור כרוני בכיתות לימוד ובתנאים לא נאותים או תת-תקניים במתקנים הקיימים, כך שלעיתים קרובות תלמידים משוכנים במבנים שכורים, שאינם עומדים בתקני חינוך ובריאות בסיסיים. להורים רבים אין גישה לחינוך חינם והם נאלצים לשלוח את ילדיהם למוסדות חינוך בתשלום. בנוסף,

צורכי ההתאוששות המוקדמת והפיתוח של פלסטינים בירושלים המזרחית.

ככוח הכובש, ישראל אחראית מתוקף החוק ההומניטארי הבינלאומי וחוק זכויות האדם הבינלאומי להבטיח שהצרכים ההומניטאריים של בני האדם החיים תחת כיבוש יענו, לרבות בירושלים המזרחית, וכי התושבים הפלסטינים יוכלו לממש את זכויות האדם שלהם, לרבות הזכות לחופש תנועה, לעבודה, לדיור, לבריאות, לחינוך ולחופש מאכליה, בין היתר. ישראל אחראית גם להבטיח שירושלים המזרחית תישאר חלק אינטגרלי מהגדה המערבית, וכי לכלל האוכלוסייה הפלסטינית יהיו הזכויות למגורים בעיר ולגישה אליה, לרבות לטיפול רפואי ולחינוך, לעבודה, ליחסים חברתיים, תרבותיים ומשפחתיים ולפולחן במקומות המקודשים לאסלאם ולנצרות. ההמלצות שהותוו בסוף כל פרק הינן צעדי ביניים שתכליתם הפחתת ההשפעות השליליות של כמה מהאמצעים הללו. רק יישומן המלא של ההחלטות הרלבנטיות של מועצת הביטחון של האו"ם, במסגרת הסכם על מעמד הקבע שיתקבל במשא ומתן, ישימו קץ לכיבוש משנת 1967 ויביאו לפתרון צודק של שאלת ירושלים.

שיפור תנאיה של האוכלוסייה הפלסטינים בירושלים המזרחית נותר מקור מרכזי לחשש מצד סוכנויות האו"ם והארגונים הלא ממשלתיים העובדים בעיר. הצוות המקומי של סוכנויות האו"ם והארגונים ההומניטאריים הלא ממשלתיים זיהה את ירושלים המזרחית כבעלת קדימות אסטרטגית בהליך הפנייה המשולבת 2011 (CAP), שהינו המנגנון המרכזי לאומדן צרכים, ניטור וגיוס מימון משולב לקהילה ההומניטארית בשפ"כ. ייעודה של ירושלים המזרחית כאזור "פגיעות משמעותית" נובע מהגבלות התנועה המתמשכות, לרבות של סגל הומניטארי; צמצום מרחב המחיה לפלסטינים, בשל הגבלות תכנון ואיזור, הריסות וגירושים; שלילה או הטלת הגבלות על הזכות לגישה לחינוך בסיסי; וחשיפה של פלסטינים לקיפוח כלכלי, לחצים פסיכולוגיים-חברתיים ואי-ביטחון פיסי, בין חששות אחרים. יש לקוות כי דוח זה יגביר את המודעות לסוגיות אלה, יעודד את ממשלת ישראל לנקוט אמצעים לטפל בהן, ויתרום להגברת התגובה מצד סוכנויות או"ם והארגונים העובדים בעיר לצרכים ההומניטאריים,

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_jerusalem_report_2011_03_23_web_english.pdf